

Ks. prof. dr hab. Mirosław Kalinowski
Wydział Teologii
Katolicki Uniwersytet Lubelski
Jana Pawła II w Lublinie
Al. Raławickie 14, 20-950 Lublin

O C E N A

d o r o b k u n a u k o w e g o **D r h a b . T a d e u s z a B ą k a**

1. Uwagi wstępne

Ks. dr hab. Tadeusz Bąk, urodzony 21.02.1960r w Krasnystawie, zamieszkały w Warszawie studia magisterskie ukończył na Katolickim uniwersytecie Lubelskim w roku 1984, broniąc pracę magisterską pt.: *Miłość pasterska jako jeden rys duchowości kapłańskiej w myśli ks. Stefana Kardynała Wyszyńskiego*. Po ukończeniu studiów doktoranckich na Wydziale Nauk Społecznych z zakresu socjologii uzyskał stopień naukowy doktora nauk humanistycznych w zakresie Socjologia, na podstawie obrony pracy doktorskiej pt.: *Interpretacja katolickiej nauki społecznej przez marksistów polskich w latach 1959-1989*. Tytuł dr hab. Kandydat uzyskał na Katolickim uniwersytecie Rużomberoku w roku 2008 z zakresu Pracy Socjalnej, na podstawie obrony pracy habilitacyjnej pt.: *Doradztwo życiowe i społeczne wobec ryzykownych zachowań dzieci i młodzieży*.

Dr hab. Tadeusz Bąk jest powszechnie cenionym w Polsce i w środowisku zagranicznym naukowcem i profesorem akademickim. Wymownym świadectwem szacunku względem jego osoby jest powoływanie Kandydata do gremiów akademickich: rad naukowych, rad wydziału, komitetów naukowych czasopism z zakresu nauk społecznych, socjologii, pracy socjalnej, gremiów eksperckich. Na uwagę zasługuje przede wszystkim pełnienie następujących funkcji:

Ekspert Funduszy Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014-2020. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej.

Członek Zespołu Monitorującego do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie II kadencji na lata 2014-2020. (Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej).

Członek Zespołu Monitorującego do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie I kadencji na lata 2012-2014. (Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej).

Członek Zespołu ds. Strategii Rozwoju Polskiej Komisji Akredytacyjnej - 2012.

Członek Polskiej Komisji Akredytacyjnej (Sekcja Nauk Społecznych i Prawnych) – (2012-2015)

Dyrektor Instytutu Socjologii (2009-2012)

Kierownik Katedry Socjologii Edukacji i Wychowania (2009-2013)

Ekspert - Foresigh 2030 (2009 – aktualnie) reprezentant UKSW, jako ekspert ds. metodologii w międzyuczelnianym projekcie pn. „Foresight Regionalny dla Uczelni Warszawy i Mazowsza” - 2009.

2. Ocena dorobku naukowego Kandydata

Kandydat przedstawił do oceny naukowej imponujący dorobek naukowy, na który składają się: 5 monografii autorskich, 8 monografii współautorskich, ponad 90 artykułów naukowych w recenzowanych czasopismach, monografiach, pracach zbiorowych, krajowych i zagranicznych, 1 podręcznik akademicki, 2 skrypty do wykładów z dziedziny socjologii kultury i pracy socjalnej oraz kilkanaście recenzji naukowych opublikowanych w czasopismach lub pracach zbiorowych. Zainteresowania naukowe Kandydata oscylują głównie wokół pracy socjalnej, instytucji wsparcia społecznego, środowiskowej pracy socjalnej z subkulturami młodzieżowymi oraz wielopoziomowej socjologicznej analizy współczesnego społeczeństwa obywatelskiego ze zwróceniem szczególnej uwagi na szereg istotnych problemów współczesności, tzn. marginalizacja osób, uzależnienia, subkultury młodzieżowe, opieka paliatywna, starość i niepełnosprawność, rola społeczna i zadania pracownika socjalnego, bezpieczeństwo publiczne itp. Publikacje Kandydata ukazały się w wydawnictwach zarówno krajowych, jak i europejskich zagranicznych, w językach: angielskim, ukraińskim oraz polskim. Powyższą liczbę publikacji autorskich i współautorskich uzupełniają cytacje zamieszczone w publikacjach krajowych oraz obcojęzycznych. Tak liczne cytowania mogą świadczyć o recepcji naukowych poglądów Kandydata nie tylko w rodzimym środowisku uniwersyteckim, ale także wśród uznanych autorów poza granicami kraju.

3. Analiza oceniająca monografię i ważniejszych publikacji Kandydata

Na bardziej szczególną analizę zasługują te publikacje Kandydata, które wnoszą nowatorski wkład do współczesnej refleksji nad wyżej wymienionymi dziedzinami dociekań naukowych (omówione zostaną najpierw publikacje o charakterze monograficznym oraz ważniejsze artykuły i rozdziały w pracach zbiorowych, a piszący te słowa będzie trzymał się porządku chronologicznego).

Monografia *Religion and Spirituality in Social Work Practice, New Jersey 2015. 101 s. ISBN 978-0-9967396* porusza problematykę z pogranicza socjologii religii i pracy socjalnej. Przedmiotem szczegółowej analizy Autor czyni zagadnienie wpływu religijności na formowanie się autentycznej osobowości społecznej i obywatelskiej młodzieży, jak i funkcje religii w obszarze szeroko rozumianej pracy socjalnej. Kandydat podkreśla dostrzegalny w dzisiejszej dobie kryzys przeżywania *sacrum* nie tylko w domenie indywidualnej, ale także w aspekcie zbiorowo-społecznym. Słusznie dowodzi, iż formy życia społecznego wytworzone w społeczeństwie postindustrialnym mają fundamentalny wpływ na współczesne rozumienie sfery religijności. Jej społecznym skutkiem jest często relatywizm wartości, a właściwie swoista „kultura relatywności”, mająca swój przejaw w transformacji współczesnej rodziny, kryzysie miłości i małżeństwa, wzrastającej popularności życia *singles* i tworzenie związków partnerskich w ramach tej samej płci a także w coraz powszechniej dostrzeganych nerwicach i depresjach psychicznych oraz wzroście współczynnika kryminalności. Nieodzownym elementem skutecznego niesienia wsparcia społecznego jest uwzględnienie pierwiastka duchowego, czy też religijnego w odniesieniu do jednostki, czy grupy społecznej doświadczających problemy socjalne. Skuteczną terapią nie jest tylko terapia społeczna, ale również duchowa. Rozprawa stanowi udaną próbę samodzielnego – z erudycją i dużym zacięciem analitycznym – przedstawienia zjawiska współczesnej religijności. Z uznaniem należy także podkreślić jasność i precyzyjność języka oraz klarowność struktury całej monografii.

Następna monografia autorstwa Tadeusza Bąka zatytułowana *Katolicka nauka społeczna i jej interpretacja w Polsce w latach 1958-1989. Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 1997, s. 140, ISBN 83-227-1073-9* podejmuje niezwykle istotną we współczesnej refleksji socjologicznej grupę problemów dotyczących kwestii wartości podstawowych i zasad społecznych kształtujących ład społeczny poszczególnych państw i narodów. Budowa społeczeństwa demokratycznego jako społeczeństwa obywatelskiego urzeczywistniającego ideę demokracji uczestniczącej wznoszącej się na „moralności obowiązującej zawsze i wszędzie”, wymaga wykształcenia postaw kreatywnych wznoszących się ponad własne korzyści, interesy i

osobisty dobrostan, łączących się z odpowiedzialnym i dobrowolnym, osobistym i wspólnotowym zaangażowaniem w życie społeczne, opartych na zaufaniu i więziach międzyludzkich dających poczucie kontroli nad własnym losem i skutecznością podejmowanych działań. Demokracja bez wartości łatwo się przemienia w jawny lub zakamuflowany totalitaryzm”. Należy podkreślić, w tym miejscu, zdolność Kandydata do uzgodnienia odmiennych metodologicznie paradygmatów w celu wypracowania spójnego stanowiska. Jego adekwatna charakterystyka opiera się na dobrej znajomości kilku dziedzin, których synteza stanowi współczesne wyzwanie dla samodzielnych pracowników naukowych. Jest to cenna zdolność i jest moim miłym obowiązkiem wskazanie na jej bardzo dobre opanowanie przez Krzysztofa Rejmana.

Odmianą grupę zagadnień podejmują wskazane przez Tadeusza Bąka monografie z zakresu socjologii wychowania i edukacji, jak również środowiskowej pracy socjalnej z subkulturami młodzieżowymi - *Skinheadzi w Polsce*. Warszawa 2005, Wydawnictwo diecezjalne w Sandomierzu, s. 135, ISBN 83-7300-559-5. *Współczesne uwarunkowania kreacji subkultur młodzieżowych*. Wydawnictwo UKSW, Warszawa 2008, s. 269, ISBN 978-83-7072-478-8. Autor porusza temat subkultur młodzieżowych w kontekście relatywizacji systemu aksjonormatywnego współczesnego społeczeństwa, który to temat Kandydat konkretyzuje do doświadczenia młodzieży, badania systemu wartości norm i wzorów społecznych członków subkultur. Rzetelnie przeprowadzona analiza, połączona z empiryczną diagnozą problematyki osadzona jest metodologicznie w ramach szeroko rozumianej pracy socjalnej i socjologii wychowania. W tym kontekście analiza subkultur jest ujmowana przez pryzmat powiązania socjologii i pracy socjalnej. Takie szanse stwarza ostatnia z klasycznych metod pracy socjalnej - *community work* (praca środowiskowa) poprzez wyeksponowanie znaczenia środowiska społecznego i społeczności lokalnej. Metoda środowiskowa, określana również w języku polskim jako metoda organizowania środowiska lokalnego. Na uwagę zasługuje przede wszystkim przeprowadzenie solidnych badań empirycznych, które pozwoliły odpowiedzieć na pytania: 1. jaki jest charakter aksjologiczny członków subkultur tzn. jaką wagę poszczególnym wartościom przypisuje młodzież deklarująca członkostwo w subkulturach. 2. Jakie są orientacje moralne członków subkultur, inaczej mówiąc określenie na jakim poziomie rozwoju moralnego znajdują się poszczególne subkultury młodzieżowe i czy pod tym względem są pomiędzy nimi zróżnicowania. Ostatnim, trzecim problemem badawczym z obszaru aksjologii było poznanie określonych wartości przypisywanych subkulturze przez samych członków tej subkultury.

Działalność naukową Kandydata, odzwierciedloną w publikacjach naukowych, artykułach, pracach zbiorowych charakteryzuje oryginalny i nowatorski wkład w dyskusję na temat współczesnych problemów i patologii społecznych w perspektywie społeczeństwa ryzyka. Nowum

perspektywy przyjętej przez Tadeusza Bąka, prezentowanej w licznych publikacjach naukowych zawiera metodologiczne podejście. Kandydat nie tylko przeprowadza teoretyczną konceptualizację analizowanych pojęć i zjawisk, ale weryfikuje je za pomocą reprezentatywnych ilościowych badań empirycznych, na przykładzie społeczeństwa polskiego. W ten sposób weryfikuje stawiane w części teoretycznej wywody, przeprowadza solidną diagnozę społeczno – kulturową, która pozwala na właściwe identyfikowanie determinantów dezintegracji społeczeństwa na różnych płaszczyznach jego życia. Podsumowując publikacje naukowe Autor formułuje rekomendacje i rozwiązania systemowe dotyczące budowania zdrowej społecznie przestrzeni. Część ta stanowi ważny element prognozy społeczno – kulturowej. Ponadto prace Kandydata zachowują klarowną strukturę, dość komunikatywny styl wywodu oraz trafność proponowanej argumentacji.

Scharakteryzowane powyżej nowatorskie prace odbiły się szerszym echem w postaci licznych cytowań. Daje to także świadectwo wkładu Kandydata w umiędzynarodawianie wyników pracy naukowej. Co więcej, swoistym współczesnym posłannictwem samodzielnego pracownika naukowego jest praca badawcza w zespole (*in a research team*), w którym każdy z jego uczestników wnosi swój twórczy wkład merytoryczny, a tym samym przyczynia się do popularyzacji i umiędzynarodawiania kontaktów naukowych. Z uznaniem należy podkreślić doskonale predyspozycje Kandydata w tym aspekcie.

4. Działalność dydaktyczna, redaktorska oraz organizacyjno-universytecka

Dr hab. Tadeusz Bąk jest uznanym wykładowcą oraz dydaktykiem. Od 2001 roku prowadzi wykłady kursoryczne z Pracy socjalnej, Socjologii wychowania, Polityki społecznej, Instytucji wsparcia społecznego, Teorii socjologicznych, Subkultur młodzieżowych oraz liczne wykłady monograficzne. Prowadzi seminaria dyplomowe, które umożliwiły profesjonalną formację młodzieży akademickiej celem uzyskania tytułu zawodowego licencjata oraz magistra. Należy z podziwem przyznać, iż Kandydat potrafi ofiarnie i z talentem poświęcać się organizacyjnej stronie działalności badawczej, dydaktycznej i wychowawczej. Wypromował 5 doktorów z zakresu socjologii, uczestniczył jako recenzent w licznych przewodach doktorskich i habilitacyjnych jako recenzent lub członek komisji. Tworzy więc swoistą szkołę naukową diagnozy subkultur młodzieżowych, wsparcia społecznego osób zagrożonych wykluczeniem, socjologii wychowania.

Godnym odnotowania, ale w postępowaniach wniosków awansowych mało docenianym osiągnięciem jest publikacja skryptów naukowych czy też innych materiałów służących pomocą w opanowaniu kompendium wiedzy na temat konkretnej specjalności naukowej. Jest to wielka odpowiedzialność, gdyż po skrypt sięgają osoby pragnące szybko przygotować się do zaliczenia

bądź egzaminu: nie mając często czasu na gruntowniejsze zgłębianie danej dziedziny wiedzy muszą przyjmować to, co opracował autor skryptu.

Pozycję naukową Kandydata potwierdza fakt, iż jest on często członkiem rad naukowych wydawanych periodyków uniwersyteckich, członkiem rad naukowych organizowanych konferencji naukowych, których szczegółowy wykaz podany jest przez Kandydata w *Spisie*. Uznana pozycja naukowa znalazła również swoje odzwierciedlenie w udziale jako recenzent wydawniczy.

Wyniki badawcze Kandydata znane są międzynarodowej społeczności akademickiej nie tylko z jego publikacji, ale także z jego wystąpień na konferencjach naukowych. W ciągu ostatnich piętnastu lat Tadeusz Bąk aktywnie uczestniczył w konferencjach organizowanych przez znane ośrodki naukowe krajowe i zagraniczne (nie będę ich szczegółowo wymieniał, gdyż ich wykaz znajduje się w *Spisie* sporządzonym przez Kandydata).

Niezwykle ważną stroną aktywności naukowej Kandydata jest udział w grantach lub projektach badawczych: *Religijność w kontekście paradygmatu zmiany społecznej. Studium z socjologii religii, Ryzykowne zachowania dzieci i młodzieży. Szybka ocena i reakcja, Kluczowa rola gmin w aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych, Specyfika subkultur młodzieżowych w Unii Europejskiej, PL Zintegrowane Innowacyjne Programy przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu młodzieży szczególnego ryzyka w wieku 15-19 ukierunkowane na zwiększenie potencjału zawodowego - MODEL MAZOWIECKI, Multicultural Education as Fundamental Base of Hermeneutic and Elimination of Extremism, Intolerance and Xenophobia in the Context of Lifelong Education of Teachers of Primary and Secondary Schools, Możliwości pomocy charytatywno – humanitarnej na obszarze konfliktu zbrojnego w Republice Środkowej Afryki. Studium społeczno – ekonomiczne, Formy pomocy humanitarnej wobec uchodźców w obozach na pograniczu Syrii i Jordanii w latach 2012-2013*. W dzisiejszym modelu nauki uczestnictwo w projektach badawczych podkreśla praktyczno-użyteczną rolę dociekań naukowych i otwiera drogę do powiązania badań naukowych z gospodarką i biznesem.

5. Konkluzja

Sumując, z uwagi na wskazany powyżej naukowy walor podjętej problematyki badawczej oraz samodzielność i kompetencję zaprezentowanego ujęcia z pełnym przekonaniem stwierdzam spełnienie przez dr hab. Tadeusza Bąka wszystkich kryteriów stawianych ubiegającym się o tytuł naukowy profesora i wnioskuję niniejszym o Jego dopuszczenie do dalszych etapów postępowania celem otrzymania tytułu profesor w dziedzinie 3.1.14 Praca socjalna.

Ks. Mirosław Kalinowski

02 grudnia 2016 r.